

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

Poročilo Inšpektorata za delo v letu 1956

I. SPLOŠNO

Pri pregledu bilance dela Inšpektorata dela v letu 1956 ugotovimo, da je bilo letošnje leto na tem področju dela dokaj uspešno. To je razvidno ne samo iz večjega števila pregledanih podjetij, temveč tudi iz dejanskega zboljšanja delovnih pogojev in razmer v mnogih gospodarskih organizacijah. Da ni bilo še vidnejših uspehov, je vzrok predvsem pomanjkanje finančnih sredstev, in to ne samo za potrebe HTZ, temveč na splošno, zaradi česar je nastala ponekod gospodarska stagnacija, ki je zajela tudi področje HTZ.

Drugi zelo važen negativni faktor, ki pa je povezan s prvim, je zmanjšana investicijska gradbena dejavnost na področju industrije in obrti. Za večino naših podjetij je značilno, da so zaradi močno povečane proizvodnje prenatrpana in pretesna, kar je mnogokrat glavna ovira za normalizacijo delovnih pogojev.

Kljub opisanim težavam so se pogoji dela v mnogih podjetjih znatno zboljšali. K temu je pripomoglo tudi dejstvo, da se je povečala dejavnost HTZ komisij, katere se vsak dan bolj uveljavljajo s svojim vplivom pri organih delavskega samoupravljanja. Poživitev HTZ komisij ni čista zasluga Inšpektorata dela, svoj delež ima pri tem tudi Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani, ki razpolaga z večjimi finančnimi sredstvi za preventivo, iz katerih črpa dodatke za organizacijo tečajev za člane HTZ komisij po podjetjih. Dalje pripominjamo, da se je ustanovila HTZ komisija tudi pri Tajništvu za zdravstvo našega okraja, komisije pa se ustanavljajo tudi pri nekaterih občinskih ljudskih odborih, kot Ljubljana-Center, Kamnik itd. Inšpektorat dela pomaga pri ustanavljanju takih komisij, z njimi aktivno sodeluje in jim pomaga. V nekaterih občinah so te komisije že v tesni povezavi s komisijami v gospodarskih organizacijah in z njimi uspešno sodelujejo. Bolj in bolj se uveljavljajo varnostni tehniki, katerih število raste.

Po vprašanih osebnih zaščitnih sredstev ni bilo v preteklem letu zapaženega niti pravnega niti materialnega napredka, izvzemši to, da je začelo podjetje »GETALDUS« iz Zagreba izdelovati kvalitetna zaščitna očala. Pri teh očalih ni še popolnoma rešeno vprašanje zaščitnih stekel, katera so duplex in niso 100-odstotno varna, sicer pa sta konstrukcija in izdelava zadovoljiva.

Ker so ta vprašanja zelo pereča in so slaba zaščitna sredstva vzrok mnogim nezgodam pri delu, bi bilo nujno, da se pospeši rešitev še odprtih pravnih in materialnih vprašanj. Predvsem bi bilo potrebno določiti organa, ki bi skrbel za stan-

dardizacijo osebnih zaščitnih sredstev, odobral njihovo proizvodnjo in na splošno, ki bi lahko oblastveno posegal v ta vprašanja. Nujno bi bilo ukiniti uvozni faktor na osebna zaščitna sredstva, vsaj za nekatera — pa čeprav so za varstvo ljudi zelo nujna — še ni izgleda, da bi se v doglednem času lahko izdelovala doma.

Nepravilnosti so ugotovljene tudi pri uporabi osebnih zaščitnih sredstev. Zaradi slabe kvalitete jih delavci zelo neradi uporabljajo, ker jih v mnogih primerih pri delu ovirajo in slabo ščitijo. Razumljivo je, da tak problem ni možno rešiti samo s predpisi o obvezni uporabi, temveč je potrebno predvsem rešiti uporabnost osebnih zaščitnih sredstev, nato pa discipliniranost zaposlenih.

Organi Inšpektorata dela so na terenu ugotovili nešteto strojev domače izdelave, ki so že po konstrukciji brez varnostnih naprav. Podjetja v tem primeru upravičeno kritizirajo prodajo takih strojev in naprav.

V minulem letu je Inšpektorat dela na vloge podjetij izdal večje število odločb o potrebi uporabljanja osebnih zaščitnih sredstev na posameznih delovnih mestih. Podjetja predvsem zaprosajo za zaščitne obleke in obutev, da na osnovi take odločbe lahko isto nabavijo iz materialnih stroškov. Inšpektorat dela se v vseh primerih pred izdajo odločbe o potrebi prepriča na kraju samem.

Po navodilu Republiškega inšpektorata dela redni pregledi podjetij za proizvodnjo električne energije in njene razdelitve ne spadajo v pristojnost Okrajnega inšpektorata dela. Kljub temu so se v letu 1956 pregledala tri podjetja, in sicer: »Elektrarna« Medvode, »Elektro« Ljubljana-mesto in »Elektro« Ljubljana-okolica. V teh podjetjih ni zaslediti posebno problematičnih primerov na področju higienske tehnike zaštite. Pripominjamo pa, da je v vseh podjetjih te panoge problem pomožnih delavnic za vzdrževanje naprav. Te delavnice so zelo majhne, natrpane, neurejene in brez ventilacije. N. pr. kovaška delavnica v »Elektrarni« Medvode, ki se nahaja v spodnjih prostorih, ima nezadostno dnevno svetlobo in je brez prezračevanja. Isti problemi so pri podjetju »Elektro« Ljubljana-mesto in Ljubljana-okolica. V letu 1956 so vodstva podjetij pristopila resno k reševanju zgornjih nepravilnosti.

Kemična tovarna Moste proizvaja glinico in aluminijev sulfat. Tovarna se je kljub zastarelosti precej popravila v pogledu higienske in tehnične zaštite na ta način, da so bili nekateri oddelki renovirani. Slabi delovni pogoji obstajajo še v mlinu za mletje boksita. Potrebno

bo obnoviti še nekatere glavne oddelke, ki so zaradi dotrajanosti že nezanesljivi za uporabo, zlasti je to problematično pri strojih, ki so razjedeni od kemičnih vplivov in razmajani od tresenja strojev. Za to ureditev bodo pa potrebna finančna sredstva.

Navzlic pomanjkanju finančnih sredstev in ostalim težavam je v minulem letu na področju varnosti pri delu v kovinski industriji zabeležen viden napredek, posebno pa v pogledu vsestranskega zavarovanja strojev. Tu moramo predvsem omeniti Tovarno kovinske galanterije z obrati Ljubljana in Tacen. Tudi v podjetju »INDOS« v Ljubljani so se razmere občutno izboljšale, ker se je podjetje preselilo v novo urejene delovne prostore. V teh je treba urediti še sanitarije.

Zelo se je popravilo stanje v podjetju »Titan« v Kamniku. Stara livarna, kjer so bili delovni pogoji in zaštita pri delu zaradi gradbene zastarelosti in iztrošenosti najslabši, je bila letos izločena iz uporabe. Neučinkovita ventilacija je na mnogih delovnih mestih ogrožala zdravje zaposlenih oseb in večina teh napak je letos odpravljenih. Tudi v tem podjetju se niso urejene v zadostnem številu sanitarne naprave, za kar so pa že zagotovljena finančna sredstva ter bo ta pomanjkljivost v letu 1957 tudi odpravljena. Vodstvo podjetja si zelo prizadeva, da se delovni pogoji zboljšujejo.

V obrtnem Kovinskem podjetju Lož, kjer so bile razmere še do nedavna zelo neurejene (ni bilo sanitarij, provizorična električna napeljava, slabo ogrevanje in zračenje itd.), se stanje vsestransko izboljšuje. Poleg navedenih podjetij je zabeležen viden napredek še v podjetju »TUBA« v Ljubljani, »Zičnica« v Ljubljani. V »Saturnus« je letos zboljšana ventilacija v oddelku spajkalnice.

Kot primer posledic pomanjkanja finančnih sredstev lahko navedemo podjetje »Rog« Ljubljana, Tovarno kovanega orodja v Kamniku ter Kovinsko industrijo na Igu. En del tovarne koles »Rog« je vzorno urejen, preostali del pa je v zelo slabem stanju, ker je zmanjkalo finančnih sredstev za dokončno ureditev. Tako je električna inštalacija ponekod še provizorična, velik problem pa predstavlja neurejena ventilacija, in sicer v obeh lakirnicah, v varilnicah in deloma v galvanizaciji. Nerešeno je še vprašanje kopalnic, ki so zaradi zelo umazanih del v brusilnici, polirnici in avtomatnici nujne. Po navedbi podjetja je od 170 milijonov planirane dobička ostalo podjetju le tri in pol milijona sklada za prosto razpolaganje, ki je namenjen za nabavo najrazličnejših nujnih potreb, od katerih zavisijo pro-

izvodnja, odlaga se pa ureditev higienske tehnike zaštite.

V tovarni kovanega orodja v Kamniku so pogoji dela zelo težki in nezdruzi, posebno v brusilnici, kjer nastajajo pri brušenju z naračnimi brusi poklicna obolenja — silikoza. Inšpektorat dela je zahteval v cilju zboljšanja delovnih pogojev rekonstrukcijo kovaške peči, premestitev brusilnice in ureditev učinkovitih zaščitnih sredstev za brusilce. V letošnjem letu je ostalo vse na mrtvi točki iz razloga, ker podjetje nima finančnih sredstev, po drugi strani pa vodstvo podjetja nima razumevanja za urejanje delovnih pogojev.

Kovinska industrija Ig se je razvila v prostorih privatne obrtnice in je razumljivo, da so ti prostori absolutno pretesni, predvsem še iz razloga, ker se podjetje bavi s proizvodnjo velikih kosov. To dejstvo stanje še poslabšuje.

Elektrotehnična industrija ni bila v celoti pregledana v letošnjem letu, ker je bila konec leta 1955. Kljub temu se vidi, da so vsa podjetja pristopila k reševanju in odpravljanju higienske tehnike pomanjkljivosti. Osnovni problem v teh podjetjih je neučinkovito prezračevanje posameznih delovnih mest in prostorov. Ta pomanjkljivost je najbolj izrazita v bakelitnem oddelku podjetja »Elma« Crenče, kjer so pogoji zračne sredine zelo nezdruzi. Enake pomanjkljivosti smo zasledili v lakirnicah in sicer v raznih podjetjih.

V Inštitutu za elektrovezve so osebe, ki delajo na preizkušanju rentgenskih aparatov slabo zaščitene pred rentgenskimi žarki.

Viden napredek je ugotovljen v tovarni »Zmaj« v Ljubljani, kjer so v preteklem letu zboljšali pogoje dela na najbolj kritičnih delovnih mestih pri stiskalnicah, v zalivalnici in v bakelitnem oddelku. S temi ureditvami so se razmere na splošno zboljšale.

Osnovni problem pri elektroinštalacijah je še vedno pomanjkanje materiala, in to predvsem kvalitetnih šuko stikal in pa trožilnih ter večžilnih kablov za trofazni tok in ničlovod. Pojavljajo se primeri, da proizvajalci električnih naprav in sredstev proizvajajo svoje proizvode pomanjkljivo izvedene v pogledu varnosti pri delu, s čimer je podana možnost nezgod po električnem toku. Tako je podjetje »Iskra« Kranj vrglo na tržišče precej enofaznih ročnih vrtilnih strojev brez zemljitve, podjetje »ELRA« v Škofji Loki pa neustrezna električna spajkala.

Kemična industrija spada med naše gospodarske dejavnosti, v katere se skozi vsa leta povojnega časa za konstrukcijo in izboljšavo obstoječih obratov ni vlagalo nobenih sredstev. Dokazano pa je, da je proizvodnja in osamosvojitev tehnoloških procesov za neštete artikole kemične proizvodnje najbolj napredovala, saj se v predvojnem času naša država ni bavila s proizvodnjo kemičnih artiklov. Zastarelo kemično industrijo bo treba rekonstruirati, z uvedbo novih tehnoloških postopkov modernizirati in s tem ustva-

riti pogoje za manjšo možnost ne-
zgod, predvsem pa poklicnih obo-
lenj. Med kemične tovarne s sla-
bimi delovnimi pogoji spada Ke-
mična tovarna Domžale, zlasti od-
delki za proizvodnjo minijevga
prahu, glajenke in litopona. Ti od-
delki so zelo dotrajani. Tudi »Celu-
loza« v Medvodah ima zelo iztrošen
strojni park, zlasti lužni stolpi, ki
vsepopovod propuščajo žveplov di-
oksid. V kemični industriji obstaja
še ta problem, da poleg slabo za-
ščitene stroje, ki propuščajo pline,
zaposleni nimajo na razpolago pri-
mernih osebnih zaščitnih sredstev.
Problemi so tudi še vedno pri ure-
janju pravih ventilacij.

V letu 1956 je bila industrija
gradbenega materiala v celoti pre-
gledana. Posebnih izboljšav v po-
gledu HTZ glede na leto 1956 v teh
podjetjih ni zaslediti.

Vse naše opekarne so zastarele,
nesodobnega tipa in posebnega raz-
voja v procesu dela v letu 1956 niso
dosegle. Nekatere opekarne so si
nabavile nove stroje za izdelovanje
opeke. Ti stroji domače izdelave so
v pogledu higiensko tehnične za-
ščite in delovnih pogojev od-
pravili ročno rezanje opeke. Na
ostalih delovnih mestih, kjer bi se
z nabavo nove mehanizacije in s
preureditvijo obratnih prostorov
lahko znatno izboljšali delovni po-
goji zaposlenih oseb v podjetju, se
v letu 1956 stanje ni izpremenilo.
Da je temu tako, je predvsem vzrok
na pomanjkanju finančnih sredstev,
česarvno podjetja ustvarjajo lepe
dobičke. Z modernizacijo obratov
ne bi bil zabeležen uspeh samo v
izboljšanju delovnih pogojev, tem-
več tudi uspeh v efektu in kvaliteti
proizvodnje.

Iz industrije umetnega in narav-
nega kamna je vredno omeniti pod-
jetje »Ljubljana«, ki še ni v celoti
zgrajeno. Podjetje se je moralo na
hitro umakniti iz prejšnjih svojih
prostorov na Titovi cesti in jih pre-
pustiti Gospodarskemu razstavšču.
Preselilo se je v svoje še nedokon-
čane prostore. Zaradi neizpolnitosti
osnovnih delovnih pogojev Inšpek-
torat dela ni pristal na izdajo upo-
ravnostnega dovoljenja. Podjetje je
kljub temu začelo z delom in je
bilo na naš predlog zaradi tega od
sodnika za prekrške kaznovano. V
letu 1956 je podjetje delovne po-
goje zadovoljivo uredilo tako, da je
bilo obratovanje dovoljeno in iz-
dano uporabno dovoljenje. V de-
cembru 1956 je pričela delovati
ogrevalna naprava s kaloriferiji,
katere ureditev je bil pogoj pri iz-
daji uporabnega dovoljenja.

Z izdelavo gradbenega izolirnega
materiala se peča v Ljubljani »Izo-
lirka« v Mostah. Delovni pogoji
v tem obratu se v letu 1956 niso spre-
menili. V poizkušnji je mehanično
posipanje mivke na katanizirano
lepenko ali juto pri izdelavi strešne
lepenke. Z dokončno ureditvijo tega
postopka bosta odpravljena dve
zdravju škodljivi delovni mesti.

V okraju Ljubljana je precejš-
nje število kamnolomov. V splošnem
se stanje glede na leto 1956 v teh
kamnolomih bistveno ni izpremenilo
in še vedno predstavljajo stalno ne-
varnost za poškodbe zaposlenih.
Največji kamnolomi po obseznosti
so v Podpeči, Kresnicah in na Ver-
du. Vsi navedeni kamnolomi so pri-
stopili zaradi obstoječih nevarnih
višin navpičnih sten k uvajanju
etažnega izkoriščanja, kar pa seve-
da ne more biti izvršeno v enem
letu. Industrija apna Kresnice celo
odpira nov kamnolom po predhodno
odobrenih projektih. Taki so de-
lovni pogoji in varnost pri delu v
večjih kamnolomih, kar se pa ne

dá trditi za manjše kamnolome. In
to predvsem kamnolome Uprave za
ceste OLO Ljubljana. V splošnem
lahko zelo kritično gledamo na var-
nost dela v kamnolomih. Izboljšuje
se nekoliko stanje glede miniranja
po kvalificiranih minerjih, katerih
je z uvedbo tečajev in strokovnih
izpitov vedno več.

Kresniška industrija apna je v
letu 1956 stavila v pogon poizkusno
obratovanje mehanizirane apnenič-
ne peči. V kolikor bo obratovanje
uspelo, bodo marsikatera delovna
mesta, ki so sedaj naporna in delno
zdravju škodljiva, odpadla.

V lesno predelovalni industriji
in obrti so bile ugotovljene okol-
nosti, katere kažejo na izboljšanje
stanja higiensko tehnične zaščite v
letu 1956. Ta opažanja veljajo
predvsem za večja podjetja in se
nanašajo na tehnično zaščito stro-
jev in strojnih naprav ter izbolj-
šanje delovnih prostorov. Z raz-
širitvijo delovnih prostorov se je
sprostila dosedanja natrpanost in so
se v zvezi s tem delovni pogoji
znatno izboljšali. Zboljšanje delov-
nih pogojev je bilo doseženo tudi
z ureditvijo ekshaustorskih naprav
in sodobnim načinom ogrevanja.
Pripomnimo naj, da razširitev pro-
storov v nekaterih podjetjih ni bila
izvršena zaradi zboljšanja delovnih
pogojev, temveč je to zahtevala sa-
ma proizvodnja. Značilnost za vsa
večja podjetja lesno predelovalne
industrije je neurejeno stanje sani-
tarnih prostorov. V nekaterih pod-
jetjih so stranišča oddaljena po
50 m izven obratnih prostorov (»Ti-
sa« Rakek) in so delavci pri upo-
rabi stranišč izpostavljeni vsem vre-
menskim neprilikam, kar prav go-
tovo ne vpliva ugodno na zdravje.
Obstajajo pa še podjetja, pri ka-
terih je še vedno problem odstrani-
tev lesnega prahu, žaganja in od-
padkov, nastalih pri obdelavi lesa.
V teh obratih so delavci stalno iz-
postavljeni močnemu prašenju, kar
prav gotovo nima ugodnih posledic
na varnost dela in zdravje zaposle-
nih. Stalno nevarnost predstavljajo
tudi neodstranjeni kupi žaganja,
oblanja ter odpadkov. Vsak lesno
industrijski obrat bi moral imeti
urejene kopalnice, da bi si delavci
lahko po končanem delu okopali
telo od nevišnega prahu. V lesno
predelovalni industriji na splošno
še ni rešen problem ureditve pro-
storov — kabin za brizganje izdel-
kov z nitro in ostalimi laki. Obsto-
ječe kabine so pomanjkljive, ker ne
odvajajo nastajajočih hlapov pri
brizganju. V nekaterih obratih so
zaposleni zaradi teh neurejenih raz-
mer primorani uporabljati maske.
Prizadete osebe težko vzdrže polni
delovni čas z masko. Rešitev tega
problema bi bil velik napredek v
zdravstveno-delovnih pogojih de-
lavcev v lesno predelovalni indus-
triji. Primer neprimernih prostorov
je podjetje »Melodija« v Mengšu.
Tovarna obratuje v prostorih, v ka-
terih so pred vojno izdelovali slam-
nike. Vsi delovni prostori so temni,
brez zadostne dnevne svetlobe, ne-
kateri oddelki so prenatrpani s stro-
ji, polizdelki in ljudmi. Kovinska
polirnica je majhen prostor brez
prezračevalnih naprav, v vseh od-
delkih so nameščene peči na ža-
ganje, ne glede na to, da se v od-
delkih opravlja delo z vnetljivimi
laki, celuloidom itd. Prostor, kjer
se vrši mehanizacija celuloide z acetom,
je nasičen s hlapi večje koncent-
racije, tako da je stanje za za-
poslene nevarno. Enake so prilike
v galvanizaciji ter v strojno mizar-
ski delavnici.

Kabine za oglaševanje so majh-
ne in brez zadostnega zračenja,

dnevne svetlobe in ogrevanja. Elek-
trična inštalacija je v vseh prostori-
h zastarela. Sanitarni prostori so
brez kopalnice in garderob. Zaradi
utešenjenosti podjetje nima skladišč-
nih prostorov, tako da je primorano
ves material hraniti v samih delov-
nih prostorih, kar je nedopustno
tudi iz požarnovarnostnih razlogov.
Podjetje bi moralo imeti skladišče
za shranjevanje lahko vnetljivih
snovi izven tovarniškega objekta.
Podjetju je zaradi teh nezadovolji-
vih pogojev nujno potrebno dode-
liti večja finančna sredstva za zgra-
ditev novega objekta.

V papirni industriji je ugotov-
ljen znaten napredek v pogledu hi-
giensko tehnične zaščite. V Papir-
nici Količevo so v letu 1956 name-
stili varnostnega tehnika in pristo-
pili k aktivnejšemu reševanju pro-
blemov za izboljšanje pogojev dela.
V Papirnici Vevče pa uspešno de-
luje komisija HTZ. Znano je, da
imajo papirnice zelo močne prepihe
in razmeroma suh, odnosno vlažen
zrak. Med drugim moramo omeniti
tudi to, da so papirnice v veliki
meri odpravile transmisije s trans-
misijskimi jermeni in namestile de-
lovni stroj poedine elektromotorje.

Tekstilna industrija v letu 1956
ni bila v celoti pregledana. V večini
podjetij je osnovni problem po-
manjkljivo prezračevanje delovnih
prostorov. V »Predilnici« Litija je
urejena klimatska naprava, katero je
uredilo podjetje »Ventilator« Zagreb,
ki pa ne odgovarja svojemu
namenu in povzroča močan prepah
na delovnih mestih. Problem so
tudi barvarne vseh podjetij tekstil-
ne industrije, kjer ni urejeno pre-
zračevanje. Vsepopovod se opaža pre-
natrpanost delovnih prostorov s
stroji, ljudmi in materialom, ker
podjetja nenehno povečujejo pro-
izvodnjo. To je posebno prišlo do
izraza v tovarni »Rašica« Gameljne,
»Induplati« Jarše, kakor tudi v
»Predilnici« Litija in »Pletenici« v
Ljubljani.

Tudi za industrijo usnja in
obutve je značilno, da se nahaja v
gradbeno zastarelih, dotrajanih in
temnih obratih. V Tovarni usnja
Smartno pri Litiji je bila nevarnost,
da se strop v oddelku za predelavo
usnja podre delavcem na glavo.
Inšpektorat dela je iz teh razlogov
prepovedal nadaljnje delo v tem
oddelku. Na podlagi te prepovedi
je podjetje pristopilo k adaptaciji
prostora, ki je danes že izvršena.

Stanje se je zelo popravilo v To-
varni usnja v Kamniku. Podjetje je
investiralo približno 70 milijonov
dinarjev v adaptacijo, novogradnjo
in splošno urejanje delovnih pro-
storov.

V živilski industriji je bil do
sedaj glavni problem ureditev pri-
mernih sanitarnih prostorov. Pod-
jetja živilske industrije na področju
okraja Ljubljana so večinoma sta-
rejši obrati, dediščina preteklosti.
V teku letošnjega leta je bila zgra-
jena in dana v uporabo nova ljub-
ljanska mlekarica, dočim je podjetje
»Mesoizdelki« adaptiralo prostore
tako, da zdaj odgovarjajo svoemu
namenu. Tovarna hranil v Ljubljani
je tudi dobila sredstva za rekon-
strukcijo mlina za kavovine, ki je
povzročal mnogo črno-rjavega pra-
hu. Tovarna bonbonov »Sumi« za-
radi neprimernih prostorov in pro-
izvodnega procesa ne more urediti
ventilacij. Ker ta tovarna tudi v sa-
nitarnem pogledu povsem ne odgo-
varja, se predvideva ustavev obra-
tovanja predvsem iz zdravstveno-
sanitarnih razlogov.

V grafični industriji se je stanje
nasproti prejšnjim letom v letu 1956

znatno izboljšalo. Zaščita strojev in
strojnih naprav je izvedena zado-
voljivo, predvsem pa se izboljšujejo
delovni pogoji z adaptacijami in
dograditvami obratnih prostorov.
Delno je izboljšano tudi čiščenje
črnikov in regalov od svinče-
vega prahu. Ureja se tudi ventila-
cija v strojnih stavnica in tudi
v ostalih prostorih. Skoraj v vseh
podjetjih se je čistoča dvignila na
višji nivo, zidovje v pretežni me-
relini ustrezno prepletkano z oljni-
tim opleskom do višine 2 m.

Pri gradbenih podjetjih se je v
letu 1956 pojavila štednja lesa na
račun varnosti pri delu. Zaradi po-
manjkanja materiala na gradbišču
in delno zaradi nediscipline delavci
odnašajo material iz uporabnih
odrov in podov na mesta, kjer je
nujno potreben. Posledica tega je,
da ostanejo praznine na predpisano
grajenih odrih in se s tem poveča
nevarnost za zdravje in življenje
delavcev. Za postavljanje odrov in
podov se večkrat uporablja že iz-
rabljeni material, ki po svoji trd-
nosti ne ustreza več in predstavlja
stalno nevarnost za nezgode, dokler
je vgrajen. Več primerov je tudi,
da kalkulanti znižujejo cene grad-
benim storitvam na račun varnosti
pri delu. Ti pojavi so predvsem
tam, kjer podjetja močno med se-
boj konkurirajo na licitaciji za
prevzem gradbenih del. Delno se je
izboljšalo stanje pri postavljanju
gradbenih dvigal s podom, ker gra-
bena podjetja ta dvigala solidneje
postavljajo ali popolnoma konstruk-
cijo naročijo pri tesarskem pod-
jetju.

Gradbena obrtna podjetja v zad-
njem času mnogo popravljajo fa-
sade hiš. Pri tem zelo malo upo-
števajo varnostne predpise o zaščiti
dela. Lahki fasadni odri so pred
vsem pomanjkljivi v varnostnih
ograjah in dostopih do posameznih
nastropij fasadnega odra. Ugotov-
ljeno je tudi, da odgovorni delo-
vodje manjših obrtnih zidarskih
podjetij ne znajo, oziroma ne po-
znajo varnostnih predpisov. V po-
gledu lesenega gradbenega materia-
la za fasadne odre in ostale na-
prave velja isto kakor za državna
gradbena podjetja. Na gradbišču je
vedno pomanjkanje tega materiala,
kar je vedno tudi vzrok za po-
manjkljivo izvajanje gradbenih var-
nostnih ukrepov pri obrtnih grad-
benih podjetjih.

Pri drugih obrtnih podjetjih, ki
so navezana na zaprte delovne pro-
store, je na splošno ugotovljeno,
da so delavnice v pretežni večini
skorajda neustrezajoče. Če bi stro-
go upoštevali predpise, katerim mo-
rajo delavnice ustrezati, bi jih mo-
rali do 20% zapreti. Predvsem to
velja za čevljarske, manjše kovin-
ske, mizarke delavnice in razne
krojačnice. Da je v državnih obrt-
nih podjetjih tudi tako stanje, je
predvsem vzrok v tem, ker so te
nastale iz privatne obrti in se je
v njih proizvodnja samo razširila,
dočim so prostori ostali neizpreme-
njeni. Do večjih adaptacij ne pride
iz razloga, ker so stavbe, v katerih
se delavnice nahajajo, privatna last
in se državna obrtna podjetja bra-
nijo vlagati finančna sredstva v
take prostore. Zaradi pomanjkanja
prostorov v mizarški obrti čisto-
krat niso ločene strojne delavnice
od ročnih delavnic in se opravlja
v istih delavnicah tudi delo na stro-
jih, kar je nedopustno. Prenatrpa-
nost delovnih prostorov, posebno
tam, kjer so prehodi mimo strojev,
sama po sebi ogroža varnost pri
delu. Mnogo delavnic je takih, da
nimajo osnovnih pogojev za izvrše-
vanje obrti. Upoštevajmo, da so

pri takih obrtnikih zaposleni tudi tuji delavci, ki so zaradi neurejenih razmer stalno izpostavljeni zdravju škodljivim vplivom. Na drugi strani pa moramo pohvaliti precejšen del privatnih mizarjskih obrtnikov v Sentvidu nad Ljubljano, ki imajo svoje delavnice vzorno urejene. Pripominjamo tudi, da so delavnice, ki se na novo ustanavljajo v novih zgradbah posebno v zadnjem času, zadovoljivo urejene v smislu higiensko tehničnih predpisov. To izboljšanje je že rezultat prisostvovanja Inšpektorata dela pri Okrajnih revizijskih komisijah za gradbene projekte in strogega kriterija, ki ga zavzema komisija pri pregledu na novo ustanovljenih obrtnih delavnic pred izdajo obrtnega dovoljenja.

Privatni obrtniki bi morali imeti sklenjene kolektivne pogodbe. Na terenu je ugotovljeno, da teh pogodb nimajo in da tudi sindikati, katerih dolžnost je, da po tej stvari delujejo, do sedaj niso bili dovolj aktivni.

V podjetjih z žensko delovno silo smo naleteli na problem zaposlitve žena izven rednega delovnega časa. Zaradi pomanjkanja stanovanj se zaposlene samske delavke zaposlujejo izven delovnega časa za ceno skromnega stanovanja pri raznih družinah s pogojem, da opravijo tem družinam vse hišne in gospodinjske posle. Njihovo delo daleč presega ceno stanovanja in tako družine nesocialno izkoriščajo trenutni stanovanjski problem v svojo korist. Poleg tega se ti privatni stanodajalci na ta način izognejo tudi plačevanju prispevka za socialno zavarovanje. Te delavke na ta način dejansko dnevno opravijo poleg svojih 8 ur dela še več ur izrednega dela, pogosto ves prosti čas. Izvzemši spanja in tudi za tega so največkrat prikrajšane. To izkoriščanje deklet je zaslediti pri vseh slojih in poklicih brez izjeme, ter je zavzelo takšen razmah, da ni več govora o posameznih primerih, temveč to vprašanje predstavlja resen družbeni problem v naši socialistični ureditvi. Prizadete osebe pridejo pogosto na svoje delovno mesto že utrujene, nerazpoložene do dela in so v takem stanju podani vsi pogoji, da pride do raznih delovnih nezdod.

Na področju delovnih odnosov Inšpektorat dela ugotavlja, da se je zmanjšalo število posredovanj zaradi nepravilnih odgovorov s strani gospodarskih organizacij, delo se je pa povečalo zaradi vedno večjega povpraševanja strank po informacijah in prošnjah za posredovanje zaradi nepravilnosti pri urejanju prejemkov.

II. ORGANIZACIJA

Z zakonom o območjih okrajev in občin v LRS (Uradni list LRS št. 24-55) je bila izvršena nova pravno teritorialna razdelitev okrajev v LRS. V zvezi z novo organizacijo okraja Ljubljana je Svet za delo OLO sklenil, da se prenese na referente za delo pri nekaterih občinskih ljudskih odborih nekaj kompetence s področja Inšpektorata dela. Te kompetence se nanašajo le na urejanje delovnih odnosov in higiensko tehnične zaščite v obrtnih delavnicah, gostinstvu in trgovini. Za zdaj se te kompetence prenesejo le na štiri ljubljanske občine s posebnim pooblastilom. To pooblastilo je bilo dano občinam Ljubljana-Viž, Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Moste in Ljubljana-Siška, kjer imajo že nameščene referente za delo.

III. KADRI INŠPEKTORATA DELA

- a) Uslužbenci po kvalifikacijah:
- 1 z višjo šolsko izobrazbo,
 - 2 s srednješolsko izobrazbo,
 - 1 visokokvalificirani delavec,
 - 2 kvalificirana delavca,
 - 4 z nepopolno srednjo šolo.
- b) Uslužbenci po nazivih:
- 1 višji inšpektor,
 - 4 inšpektorji dela,
 - 1 višji referent,
 - 2 referenta,
 - 1 pisarniški referent,
 - 1 arhivar.

IV. PROPAGANDA

Na področju propagandne aktivnosti smo v preteklem letu usmerili naše delo predvsem na utrjevanje organizacije in usposabljanje komisij za higiensko tehnično zaščito za preventivno delo v podjetjih samih. V ta namen smo sodelovali pri organizaciji in izvedbi seminarjev za komisije higiensko tehnične zaščite v gospodarskih organizacijah. S svojim sodelovanjem smo podpirali pobudo Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje za čimširše usposabljanje članov komisij za higiensko tehnično zaščito v podjetjih. V ta namen se je v zimskem času med letom 1955 in 1956 vršil trimesečni seminar za člane HTZ komisij in tehnične vodje podjetij. Ta seminar je obiskovalo 70 oseb. Pozneje je bil še v nekaterih občinah za pojedine gospodarske organizacije izveden petdnevni tečaj o higiensko tehnični zaščiti. Na teh 5 dnevni seminarjih se je seznanilo s problemi higiensko tehnične zaščite 460 oseb.

V zimskem obdobju 1956/57 se seminarji vršijo po podjetjih samih. Na teh seminarjih se obravnavajo konkretni primeri delovne zaščite na posameznih delovnih mestih s problematiko. Ti seminarji so v bistvu nadaljevanje tečajev, ki so se vršili v zimskem času 1955/56, le da so prilagojeni konkretnim potrebam v gospodarskih organizacijah. Iz tega razloga so bili v večini primerov izbrani iz vrst vodilnih oseb podjetij tisti predavatelji, ki so obiskovali prejšnje tečaje in jim je problematika na področju delovne zaščite v lastnem podjetju dobro poznana. Na vseh seminarjih so predvajali poučne filme in so do konca leta 1956 izvedli tečaje le v podjetjih s 550 udeleženci.

Inšpektorat dela sodeluje po svojem zastopniku tudi v ustanovljenih komisijah za HTZ pri Okrajnem ljudskem odboru Ljubljana. Tajništvu za zdravstvo, pri Okrajnem sindikalnem svetu in pri nekaterih komisijah Občinskih sindikalnih odborov ljubljanskih občin.

S tiskanjem in razpečevanjem materiala za propagando o delovni zaščiti se Inšpektorat dela v tem letu sicer ni bavil, ker je to vlogo prevzel Zavod za organizacijo in proučevanje varnosti pri delu. Inšpektorji dela so le v podjetjih stalno propagirali nabavo razpoložljivega materiala, ki pa je na žalost zelo skromen.

Gradb. podjetje »Gradiš« Ljubljana, Bohoričeva ulica, je izdalo brošuro s Splošnim pravilnikom o higiensko tehnični zaščiti in pravilnikom o varstvenih ukrepih v gradbeništvu. To brošuro dobi vsak delavec pri sprejemu na delo in je njegova last do izstopa. Podjetja »Gradiš«, »Tehnika« in »Izolirka« so izdala tiskane brošure s tarifnim pravilnikom in pravili podjetja. Vsak, ki je sprejet na delo, dobi svoj izvod omenjenih brošur. Aktivnost teh podjetij v tem pogledu je pozdraviti. Omeniti bi bilo še podjetje Papirnico Količevo, ki smotrno uporablja preventivne papore.

V. SODELOVANJE

Sodelovanje organov Inšpektorata dela z drugimi organi je bilo, moramo reči, zadovoljivo. Poskušamo s sanitarnim inšpektoratom za industrijsko higieno doseči čim tesnejše sodelovanje, kar nam pa vedno ne uspe. Tudi strokovnjake za ventilacijo od Centralnega higienskega zavoda smo povabili v podjetja, kjer so bile ugotovljene slabe ventilacijske naprave ali da teh ni bilo. Pri tem delu so nam strokovnjaki CHZ nudili uspešno pomoč.

Z delavskimi sveti in upravnimi odbori v podjetjih sodelujemo stalno in smo to sodelovanje v letu 1956 le še utrjevali, predvsem v času rednih pregledov, ko smo jih na skupnem sestanku seznanjali s problematiko HTZ in delovno-pravno zakonodajo. Pri rednih pregledih smo vso pozornost posvetili tudi komisijam HTZ v podjetjih. Z njihovimi člani smo prediskutirali njihovo problematiko ter jim z nasveti pomagali orati ledino.

Ljudski odbori posameznih občin so nas vabili na pregled nove ustanovljenih obrtnih delavnic na njihovem teritoriju. V vseh primerih smo se vabilu odzvali in sodelovali v komisijah pri pregledu delavnic za izdajo uporabnostnega dovoljenja.

S sodniki za prekrške nimamo posebnega stika, temveč le toliko, kolikor predlagamo kršitelje v kaznovanje zaradi neupoštevanja delovno-pravnih in varnostnih predpisov.

Z organi Tajništva za notranje zadeve in s sodiščem smo naše delo dobro povežali, to pa predvsem v pogledu nezdod. Od Tajništva za notranje zadeve imamo pomoč v tem, ker nam nudi takojšen prevoz na mesto nezdode, kar je za ugotavljanje materialne resnice zelo pomembno.

Uspešno je tudi sodelovanje s komisijo za raziskavo nezdod pri Okrajnem zavodu za socialno zavarovanje. V tej komisiji sodelujeta dva člana Inšpektorata dela. Na predlog imenovane komisije je bilo v letu 1956 raziskanih 395 nezdod pri delu, od katerih je prišlo v poštev za izdajo odločbe po čl. 80 uredbe o finansiranju socialnega zavarovanja 123 primerov. Zavod za socialno zavarovanje je na osnovi teh odločb pristopil k izterjavi povzročenih stroškov in izterjal ož podjetij do sedaj 3.797.000 din.

Tesno sodelovanje je vzpostavljeno z gradbenim inšpektoratom, s katerim sodelujemo pri tehničnih pregledih in kolavdacijah izvršenih objektov zaradi izdaje uporabnega dovoljenja. S Tajništvom za urbanizem sodelujemo v primerih lokacije in zazidalnih podatkov v vseh onih primerih, kjer je neposredna zveza lokacije z delovnimi mesti. Zelo uspešno je sodelovanje s komisijo za revizijo gradbenih projektov in programov pri Okrajnem ljudskem odboru. Član Inšpektorata dela stalno sodeluje na sejah te komisije.

V zadnjem času smo navezali tesnejše stike z referenti za delo ljubljanskih občin v obliki skupnih tedenskih študijskih sestankov in obravnav problematike. Te referente imajo občine Šiška, Viž, Bežigrad in Moste.

Omeniti je še sodelovanje Inšpektorata dela v komisiji HTZ, organizirane pri Tajništvu za zdravstvo Okrajnega ljudskega odbora in

v komisiji HTZ Okrajnega sindikalnega sveta ter Občinskega sindikalnega sveta Ljubljana-Center. Član našega Inšpektorata sodeluje tudi v pravni posvetovalnici Okrajnega sindikalnega sveta, ki posluje enkrat tedensko.

VI. IZREDNA DEJAVNOST

V minulem letu smo izvršili anketo o zaposlovanju mladoletnikov in žena pri nočnem delu v industriji in gradbeništvu na območju OLO Ljubljana. V pogledu zaposlovanja mladoletnikov naj pripomnimo, da so primeri zaposlitve pri nočnem delu v papirnicah, kjer opravljajo delo čuvajev pri papirnem stroju. Papirnice nimajo odobrenja za zaposlitev mladoletnikov pri nočnem delu. Glede težkih del mladoletnikov ni bilo opaziti nepravilnosti. Zaposlovanje žena v nočnem delu se pojavlja predvsem v tekstilnih tovarnah. Tekstilna tovarna zaposluje le one žene v nočnem času, ki imajo od zdravnika topogledno dovoljenje.

Na podlagi okrožnice Republiškega inšpektorata dela po vprašanju realizacije odloka o prepovedi nočnega dela žena v industriji in gradbeništvu, smo izvršili pregled v Papirnici Vevče in Količevo, Motvoz in platno Grosuplje, Industrija platnenih izdelkov Jarše, Predilnica Litija in Izolirka Ljubljana-Moste. Pri teh pregledih smo ugotovili, da v Papirnici Vevče dela 31 žen izmenično v nočni izmeni. Sama tovarna ima tri papirne stroje in morajo isti delati podnevi in ponoči, ker to narekuje proces dela in pomanjkanje papirja na trgu. Poleg papirnih strojev je nujno, da obratujejo še holande, kolodrobi, rezalni stroji in brusilnica. Na nekaterih teh delovnih mestih delajo žene, ki so si pridobile kvalifikacijo in imajo istočasno občutek za fina dela. Razumljivo je, da se žene zaradi pridobljene kvalifikacije na omenjenih strojih upirajo opravljati delo na drugih delovnih mestih podnevi, ker so manj plačane. Poleg tega sami moški nočejo prevzeti lažjih del, ki so nižje kvalificirana in se v zvezi s tem obračunavajo z nižjo tarifno postavko. Podobno je v Papirnici Količevo. Pri podjetju Motvoz in platno v Grosupljem je problematično ozko grlo v predilnici. Delo v nočni izmeni opravlja ca. 40 žen, kar ni stalno in se tudi menja. Na isto vpliva vrsta proizvodov, na drugi strani redni ali bolniški dopusti moških, ki delajo ponoči. Poleg tega je v tem kraju nasičenost z delovno silo (Suha krajina) in se vrši velik pritisk na zaposlitev. V Industriji platnenih izdelkov Jarše je zaposlenih izmenoma ponoči 27 žena v predilnici, tkalnici in oplemenilnici. Ze prej je vodstvo podjetja povzelo vse predpriprave za odpravo nočnega dela žena in v zvezi s tem ne sprejemajo več ženske delovne sile. Žene, ki delajo sedaj ponoči, bodo zamenjane z moško delovno silo. Na drugi strani je zaradi ukinitve nočne izmene bil v tovarni izpad v konopljeni kratki preji, v količini 50 ton letno, in konopljeni dolgi preji v količini 70 ton. Izpad v finančnem planu bi znašal 64 milijonov dinarjev. V Predilnici Litija je zaposlenih ponoči izmenoma 432 žena od skupnega števila 546 žena. O rešitvi problema nočnega dela je vodstvo tovarne razpravljalo pri upravnem odboru in delavskem svetu ter strokovni komisiji. Tam so razpravljali o izvedbi rekonstrukcije v tem, da bi zamenjali stare stroje z novimi. S tem bi dosegli dvig produkcije

v taki višini, da bi se krila ena izmena delovne sile. Izvedba te rekonstrukcije pa po vsej verjetnosti ne bo kmalu mogoča in bo treba najti drugo rešitev.

Skupno z uslužbenci Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje smo pregledali v letu 1956 22 večjih podjetij, ki so prekoračevala povprečni bolniški stalež. V 9 podjetjih smo ugotovili, da je nastal nadpovprečno visok bolniški stalež zaradi pomanjkljive skrbi za zdravje zaposlenih od strani podjetja. Za ta podjetja je v smislu čl. 57 uredbe o finansiranju socialnega zavarovanja (Uradni list FLRJ št. 12/55) podan Okrajnemu zavodu za socialno zavarovanje predlog za dodatni prispevek v smislu citiranega člena.

Kot izredno delo smo opravili tudi obširen pregled privatnih obrtnih delavnic na področju OLO Ljubljana, kjer so zaposleni vajenci. Ugotovili smo, da imajo na našem območju skoraj vsi vajenci pri privatnih delodajalcih v redu sklenjene učne pogodbe. Med drugim smo tudi ugotovili, da se na podeželju pri mnogih šiviljah uči pri enem stroju (šivalnem) več vajenk brez učne pogodbe. Te vajenke izjavljajo, da se želijo samo nekoliko priučiti šivanja, ki jim bo koristilo v domačem gospodinjstvu. So tudi primeri, da učne pogodbe niso razveljavljene, ko je vajenec prenehal učno razmerje zaradi izključitve iz šole. Ugotovljeno pa je, da vajenci na podeželju opravljajo nadurno delo.

Na podlagi okrožnice Republiškega inšpektorata dela po vprašanju domačih hišnih obrti smo izvršili obširen pregled po občinah OLO Ljubljana. Namen tega pregleda je bil ugotoviti približno število ljudi, ki se bavijo ali preživljajo s tem delom in da se na podlagi teh izsledkov tej vrsti obrti določi pravno obliko obstoja ali neobstoja delovnega razmerja in pravice, ki iz tega izhajajo. Pri tem smo ugotovili, da se s čipkarstvom bavi v občini Logatec ca. 200 družin, ki oddajajo svoje izdelke čipkarski zadrugi Žiri, v občini Dobrova (Horjul) 45 družin, od tega je samskih 15 delavk. Delajo za »Doma« Ljubljana. Poleg tega obstaja še čipkarska šola v Horjulu, kjer se uči 20 otrok (od tega 2 moška). Otroci delajo za prosto prodajo in za spomin. V občini Vrhnika delajo štiri osebe za podjetje »Doma«, katero jim daje tudi sukanec. V občini Ljubljana-Viž se s to dejavnostjo bavita dve osebi. V občini Kamnik 27 družinskih članov plete sedeže za »Stol«, Duplica pri Kamniku. V občini Logatec v vaseh Hotedrščica in Nov vas dela 19 oseb škafe za KZ Hotedrščica. V občini Borovnica izdelujeta dve ženski v zimskem času punčke iz tekstilnih odpadkov. V občini Ljubljana-Viž 2 osebi pleteta barjansko travo in jo prodajata trgovskemu podjetju »Zima« v Ljubljani in privatnim obrtnikom. V občini Kamnik 27 oseb šiva brisače in kravate za podjetje »Svilanite« v Kamniku. Za Tovarno gumbov Kamnik dela gumb iz kartona 23 oseb. Z robljenjem prtov, naglavnih rut in šalov se bavi 3 osebe. V tej občini je opuščena tradicija pletenja slamnatih kit. V občini Ivančna gorica se bavijo 3 moški, 11 žensk in 14 otrok z izdelovanjem zobotrebcev. Svoje izdelke prodajajo zadrugi Dobropolje. Nadalje izdelujejo v tej občini grablje, ki jih prodajajo privatnikom. Za izvozno podjetje »Doma« izdelujejo nekateri privatniki različne predmete, kot na primer: platnane prto, robece, košarice, alikane

sodčke, obešalnike, čipke, razne igrače in okraske, sveče, senčnike, slamice za pijače, lutke, miniaturne narodne noše itd.

Na pobudo zdravstvene službe OLO Ljubljana se je izvršila anketa glede organizacije dela in problematike obratnih ambulant. Ugotovljeno je bilo, da imamo na območju okraja Ljubljana sedem obratnih ambulant, katere vršijo kurativno in preventivno zdravstveno službo. Nadalje obstaja osem ambulant v podjetjih, ki opravljajo kurativno zdravstveno službo, ostala zdravstvena služba za obrt in industrijo pa se vrši po občinah in sicer v zdravstvenih domovih, ki jih je po številu 15. Dva doma in 4 zdravstvene postaje nimajo stalnega zdravnika. Dejstvo je, da za preventivno zdravstveno službo podjetja niso pokazala zadostnega interesa, pa čeprav so pretrpela znatno gospodarsko škodo. Zdravniki, ki ne poznajo delovnega procesa in pogojev dela, pogosto nasledajo izmišljenim bolnikom, misleč da bolezen izhaja iz nezdruživega okolja v tovarni. Mnenja smo, da je nujno potrebno, da vsa večja industrija takoj pristopi k ureditvi lastnih ambulant. Za manjša podjetja, katera so teritorialno strnjena, pa naj se uredi obratne ambulate za grupo podjetij skupaj.

Zaradi slabih pogojev dela smo odločili, da se do konca leta 1956 izloči iz uporabe garaže podjetja »Avtopromet« na Vilharjevi cesti. Ta ukrep je bil potreben zato, ker te garaže ne ustrezajo niti minimalnim zdravstveno-zaščitnim in požarnovarnostnim predpisom. Podjetje tega obrata ni izločilo iz uporabe, temveč se je ob izteku ureditvene roka pritožilo na našo odločbo, češ, da je izvedba tega za podjetje iz gospodarskih razlogov nemogoča.

Izreden pregled je bil izvršen pri podjetju »Kinomehanika« Ljubljana. Gospodarska cesta. Pritožile so se tudi sosednje stranke, da jim stiskalni stroj povzroča prevelik ropot. Smiselno našo odločbo je strof postavljen na posebne temelje (ločeno od stavbnega) s čimer je ropot toliko omejen, da se prizadeti stanovanjci z delovanjem tega stroja strinjajo.

Po nalogu Okrajne komisije za plače smo sodelovali pri pregledu izvajanja plačilnega sistema v gradbenem podjetju »Obok« Bežigrad. Ugotovljeno je bilo, da se preko tarifnih postavk plačujejo vsi vodilni uslužbenci, najvišje pa direktor. Ta povišanja plač gredo iz dela dobička. Iz tega dela dobička so bili plačani tudi vodilni uslužbenci za nadurno delo. S tem so delavci bili prikrajšani pri delitvi dobička. Ugotovljeno je tudi, da je podjetje dovoljevalo nadomeščati upravičeni izostanek z nadurnim delom brez 50% poviška.

Na povabilo Občinskega ljudskega odbora Ljubljana-Moste smo prisostvovali pregledu tovarne »Močna krnila« v Kavčičevi ulici zaradi zadostitve pogojev za konstituiranje podjetja. Poseben problem v tem podjetju je odvajanje prahu v skladišču surovin, ki so potrebne za izdelavo močnih krnil.

VII. PREGLEDI PODJETIJ

Na področju OLO Ljubljana je v preteklem letu obstajalo 2835 podjetij (državnih, zadržnih in privatnih) in 1279 delovišč. Od navedenega števila je 2682 podjetij, ki zaposlujejo manj kot 100 zaposlenih ter gre predvsem za delavnice privatnega sektorja, katerih je 1362 in za 344 delavnice socialističnega sektorja.

Podjetij, ki imajo nad 100 do 500 zaposlenih je 131, a podjetij, ki imajo nad 50 zaposlenih je 22. Poleg tega imamo še 1279 delovišč, na katerih je bilo izvršenih 58 rednih pregledov.

Inšpektorji dela so izvršili v teku leta 105 kompleksnih rednih pregledov in sicer v 70 podjetjih, ki zaposlujejo do 100 oseb in v 20 podjetjih, ki imajo od 100 do 500 zaposlenih. V podjetjih z nad 500 zaposlenih je bilo 6 rednih pregledov.

Rednih pregledov je bilo izvršenih nekaj manj kot leta 1955 iz razloga, ker smo v preteklem letu raziskali mnogo večje število nezdruživ pri delu, kot na primer v letu 1955. Raziskanih je bilo 11 smrtnih in 92 ostalih nezdruživ, dočim smo v letu 1956 raziskali ravno tako 11 smrtnih in 384 ostalih nezdruživ.

V glavnem smo pregledovali le večja podjetja, privatne obrtne delavnice pa smo pregledovali pri komisijah ogledih za izdajo uporabnostnega dovoljenja, katerih je bilo 211.

Poleg navedenih rednih pregledov je bilo izvršenih 397 izrednih pregledov, zaradi kontrole nad izvajanjem naših ukrepov je pa Inšpektorat dela izvršil 4 pregleda. V letu 1956 je bil izvršen tudi 1 nočni pregled v Predilnici Litija. Ostali izredni pregledi pa so bili zaradi novogradenj, preureditev, montiranja novih strojev itd.

Delne prepovedi dela so bile izvršene v treh primerih in sicer v Tovarni usnja v Smartnem pri Litiji, »Avtoprometu« Ljubljana in »Titanu« Kamnik-stara livarna. Prepoved pri »Avtoprometu« se je izdala zaradi nezadostne zaščite pred požarom in ogrožanja zdravja zaposlenih v garažah na Vilharjevi cesti.

Z rednimi pregledi je bilo zajetih 8737 moških, od tega 328 mladotnikov in 5920 žensk, od tega 566 mladotnikov. Poleg tega je bilo zajetih pri pregledih še 622 vajencev tako, da znaša skupno število s pregledi zajetih oseb 13.299.

Pri pregledih se je ugotovilo 12.330 posameznih pomanjkljivosti, za katere je bilo izdanih 80 ureditvenih odločb in 72 ureditvenih nalogov. V teh odločbah in nalogih je bilo naloženih za odpravo 1546 ureditvenih točk s termini za odpravo.

Od navedenega števila ureditvenih točk je bilo tekom leta 1956 odpravljenih 487 točk, neodpravljenih pa je ostalo 636 točk. Pri neodpravljenih točkah je upoštevati, da so gospodarske organizacije prosile za podaljšanje odprave pomanjkljivosti za skupno 381 točk, za 253 točk pa posamezne gospodarske organizacije niso prosile za podaljšanje roka do konca leta 1956, ker so ti roki za odpravo bili določeni v mesecu decembru 1956. Vendar pripominjamo, da so nekatere gospodarske organizacije tozadevno nedisciplinirane in pravočasno ne obvestijo o odpravi pomanjkljivosti, niti ne prosijo za podaljšanje roka. Nekaj primerov smo predlagali sodniku za prekrške v kaznovanje prav zaradi neodprave in neporočanja o odpravi po naših odločbah ugotovljenih pomanjkljivosti. Za 423 točk pomanjkljivosti je bil določen rok odprave tekom leta 1957.

Nezgode pri delu

Po podatkih zdravstvene službe je bilo v preteklem letu 8669 nezgod (brez državnih železnic). Od tega števila je bilo 11 smrtnih nesreč. V letu 1955 je bilo 9064 nezgod in je iz tega razvidno, da je število ne-

zgod v lanskem letu padlo za 3% primerov ali 4,3%. Nezgode stalno padajo, zlasti po večjih delovnih kolektivih. Razmeroma visoko število nezgod je nastalo vsled tega, ker se sedaj evidentirajo vse manjše nezgode, veliko nezgod pa takšnih, ki se pripetijo na polju z dela domov ali na delo, kar vselej ni istovetno z dejanskim stanjem.

Število nezgod po posameznih panogah našega gospodarstva pa razvidno iz sledeče tabele:

Gospod. panoga	Nezgod	Izgubljenih dni	Izguba v dan
111	81	1.684	2.898,16
112	19	398	—
115	39	728	2.208,48
116	205	3.700	8.110,40
117	1.282	18.573	51.224,33
119	310	4.873	9.208,87
120	236	5.067	25.937,97
121	234	3.417	3.526,34
122	831	15.180	28.007,10
123	230	4.128	3.112,51
124	367	7.068	19.108,12
125	150	3.230	7.985,25
127	225	4.443	11.418,51
128	77	1.410	2.873,58
129	75	1.477	15.514,55
130	6	136	1.466,08
	4.267	73.332	190.600,28
2	237	5.820	—
3	93	1.893	—
4	1.233	23.637	32.760,88
5	271	5.478	5.012,37
6	312	10.513	—
7	1.041	20.886	—
8	135	2.293	—
9	294	6.952	—
0	487	9.953	—
Skupaj	8.670	162.957	—

Največ nezgod je zabeleženih v kovinski predelovalni industriji, gradbeništvu, precej jih je pa še lesni industriji in obrtni dejavnosti.

Smrtnih primerov je bilo 11:

Navedene smrtne nezgode razdelimo po gospodarskih panogah takole:

Panoga	Nezgod
111 Elektrogospodarstvo	1
119 Elektroindustrija	2
122 Lesno-predel. industr.	1
4 Gradbeništvo	4
311 Železniški promet	1
7 Mlinarska obrt	1
8 Uprava za ceste	1
Komunalna dejavnost.	

Nezgode v preteklem letu kažejo, da viri in vzroki istih nastajajo predvsem v pomanjkanju čute ob varnosti srednjega strokovnega kadra. Zelo često so nezgode posledica, kjer ljudje delajo po starim navadah udomačeno brez zaščitnih naprav zelo rizikantno misleč, da jim ne more nič zgoditi, medtem ko mojstri in odgovorni voditelji tole ravnano gledajo, kako se brez zaščitnih naprav in sredstev ob slabih organizaciji dela opravljajo življenjsko nevarna dela, kljub temu, da vedo, da je po predpisih nedopustno in lahko dovede do težje ali celo do smrtne nezgode. Imamo pa tudi primere nezgod, za katere so odgovorni v glavnem ponesrečeni sami, ker so neprevidni ali včasih celo pretirano junaški. Če pogledamo spredaj navedene smrtne primere nezgod ugotovimo, da izvirajo iste iz sledečih virov:

transmisija 1, električna svetilka 1, železnica — voziček 1, kamlon zrušek zemlje — zidu 2, sušilnik električna peč 1, trafo postaja 1, oder 1, pot z dela 1, hladi pri transportu 1.

(Nadaljevanje sledi.)